

USNESENÍ

Krajský soud v Praze rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marty Štolbové a soudců Mgr. Šárky Hájkové a Mgr. Daniely Jandové ve věci

žalobce: J. M., narozen
bytem
zastoupen advokátkou JUDr. Danielou Hákovou
sídlem Opletalova 55, 110 00 Praha 1

proti
žalované: V. M., narozená
bytem

o vypořádání společného jmění manželů, o odvolání žalované a JUDr. J. R., bytem
proti usnesení Okresního soudu v Nymburce ze dne 9. 12. 2019,
č. j. 12 C 88/2017-226,

takto:

Usnesení soudu prvního stupně se potvrzuje.

Odůvodnění:

1. Usnesením Okresního soudu v Nymburce (dále jen „soud prvního stupně“) ze dne 9. 12. 2019, č. j. 12 C 88/2017-226, nebylo připuštěno zastoupení žalované zmocněncem JUDr. J. R. bytem R.
2. Soud prvního stupně uzavřel, že JUDr. R. vystupoval jako zástupce u soudu prvního stupně ve věci sp. zn. 24 D 106/2019, u Okresního soudu v Kutné Hoře ve věcech sp. zn. 8 EXE 3093/2018 a sp. zn. 207 C 3/2016, u Okresního soudu v Mladé Boleslavi ve věci sp. zn. 11 C 337/2017, u Okresního soudu pro Prahu - západ ve věci sp. zn. 13 C 81/2017 a u Okresního soudu pro Prahu - východ ve věci sp. zn. 19 C 251/2015, aniž byl zapsán v seznamu advokátů. Zastupuje tak jako obecný zmocněnec před soudy více než dva účastníky ve věcech, které spolu skutkově nesouvisí, tuto činnost provozuje dlouhodobě a mezi jednotlivými případy je taková časová souvislost, která odůvodňuje závěr, že tato činnost není ojedinělá či jednorázová, a v důsledku je obcházením § 2 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii. Navíc je takové zastoupení i v rozporu s oprávněným zájmem žalované, aby se jí dostalo kvalifikované právní pomoci.
3. Proti tomuto usnesení podala včas odvolání žalovaná, která se domáhá zrušení tohoto usnesení nebo jeho změny tak, aby odvolací soud zastupování žalované JUDr. J. R. připustil. Domnívá se, že jí zvolený zástupce splňuje veškeré podmínky pro její zastupování. Již od roku 2017 spolu v této věci spolupracují. Dříve byla zastupována advokátem, který se jí nijak nezastal a s jehož prací nebyla spokojena, stejně jako se soudem v Nymburce. Vznela také námitka věcné a místní nepříslušnosti Okresního soudu v Nymburce, jelikož její trvalé bydliště je, a spadá tak do okresu Kolín. Stejně je tomu v případě nemovitosti, která má být předmětem vypořádání, neboť se jedná o stejnou adresu. Vše bylo žalované zamítnuto a tím bylo porušeno její právo na zákonného soudce. Nepřipuštění jejího zastupování JUDr. R. s odkazem na § 27 odst. 2 občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“) je porušením jejího práva na svobodnou

Shodu s prvopisem potvrzuje Iveta Šulcová

volbu zástupce, zakotveného v Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod a v Ústavě České republiky. Jmenovaný zástupce žalovanou zastupuje jako obecný zmocněnec a poskytuje jí pomoc bez nároku na odměnu, na rozdíl od advokátů; to zřejmě soudu vadí. JUDr. R. zná ze sousední vesnice, snaží se jí pomoci, protože nemá dostatečné prostředky na uhrazení služeb advokáta a ani nesplňuje podmínky pro ustanovení advokáta soudem ex offo. JUDr. R. žalovanou zastupoval i na setkání s mediátorem, jež nařídil soud prvního stupně. Při soudním jednání dne 9. 10. 2019 dala žalovaná samosoudkyni Mgr. Blance Jirsákové již potřetí vyjádření k žalobě s podrobně vylíčenými skutečnostmi. Soudkyně se však dotázala, proč dostává písemné vyjádření až při jednání, i když ho tam měla již dvakrát, a to ze dne 14. 4. 2018 a 15. 9. 2018, přičemž jednání ukončila se sdělením, aby si žalovaná zvolila advokáta nebo požádala o jeho ustanovení ex offo. Jelikož byla žalovaná v minulosti velmi poškozena advokáty a nemá na další advokátní zastoupení, zmocnila dne 8. 12. 2019 k zastupování JUDr. R., který dne 9. 12. 2019 nahlížel do spisu u soudu prvního stupně. Dne 10. 12. 2019 obdržela usnesení soudu prvního stupně, kterým bylo zastoupení zamítnuto.

4. Odvoláním napadl usnesení soudu prvního stupně i JUDr. J. R., který uvedl, že jeho zastupování žalované není v rozporu s § 27 o. s. ř. Soud se opírá o skutečnost, že jako zástupce vystupuje v různých věcech opětovně, ale nikde není stanoveno, jaká je prodleva mezi jednotlivými zastoupeními. Zda se jedná o měsíce, roky nebo ještě delší časové intervaly. Soudkyně je asi toho názoru, že to může být jen jednou za život, a chrání své advokáty, kteří by jinak přicházeli o práci, jak sama uvedla. Ustanovení § 27 odst. 2 o. s. ř. porušuje právo na respektování soukromého života podle čl. 8 odst. 1 a 2 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a podle čl. 7 odst. 1 a čl. 10 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Jako obecný zmocněnec neposkytuje účastníkům sporů právní služby, ale pouze jim bezúplatně pomáhá. Zastupuje vždy jen své dobré známé a ty, kteří nemají na úhradu služeb advokátů. Vše činí bez nároku na odměnu a na své náklady. Například ve věci sp. zn. 207 C 3/2016 u Okresního soudu v Kutné Hoře uhradil za žalobce i soudní poplatek, přičemž spor vyhráli, ale žalovaný dosud ničeho neuhradil. Následně zastupoval téhož žalobce i v exekuční věci sp. zn. 8 EXE 3093/2018 související s uvedeným sporem. V případě dědického řízení ve věci sp. zn. 24 D 106/2019 u Okresního soudu v Nymburce zastupoval svého známého. Podobné je to i v ostatních případech, které soud prvního stupně uvedl ve svém usnesení. Žalovanou zná ze sousední vesnice a ví, jak jí žalobce ublížil. Snažil se jí tedy pomoci, jelikož ona sama na úhradu advokátních služeb nemá prostředky, ani nesplňuje podmínky na ustanovení advokáta ex offo. Soud prvního stupně zcela pominul, že žaloba byla podána bez jakýchkoliv důkazů a měla být proto zamítnuta. Dne 9. 12. 2019 mu bylo po předložení plné moci umožněno nahlédnout do spisu. Dne 10. 12. 2019 mu bylo doručeno usnesení soudu prvního stupně o zamítnutí zastoupení, což pro něj nebylo nijak překvapivé. Odůvodnění soudu, že zastoupení žalované nebylo umožněno z důvodu nekalifikované právní pomoci a v jejím zájmu, je nesmyslné, jelikož on sám ví, jak někteří advokáti své klienty zastupují. Navrhnul proto, aby odvolací soud napadené usnesení soudu prvního stupně zrušil nebo změnil, a umožnil mu zastupování žalované, neboť neumožněním zastoupení netrpí on, ale žalovaná, která byla advokáty i soudy již dost poškozena.
5. Krajský soud v Praze jako soud odvolací přezkoumal usnesení soudu prvního stupně, jakož i řízení, které mu předcházelo, podle § 212 a § 212a odst. 1, odst. 5, odst. 6 o. s. ř. a odvolání neshledal důvodnými.
6. Podle § 27 odst. 1 o. s. ř. účastník se může dát zastoupit také kteroukoliv fyzickou osobou, která je plně svéprávná. Tento zástupce může jednat jediné osobně.

7. Podle § 27 odst. 2 o. s. ř. soud rozhodne, že zastoupení podle odstavce 1 nepřipouští, jestliže zástupce zřejmě není způsobilý k řádnému zastupování, anebo jestliže jako zástupce vystupuje v různých věcech opětovně.
8. Ve vztahu k § 27 odst. 2 o. s. ř. má soud povinnost zajistit, aby se z individuální volby obecného zmocněnce nestalo podnikání, jež by fakticky obcházelo povinnosti pro profesionální poskytování právních služeb stanovené zvláštními předpisy, zejména zákonem o advokacii (kvalifikační předpoklady, bezúhonnost, povinné pojištění, kárná odpovědnost atd.). Vystupuje-li obecný zmocněnec jako zástupce v různých věcech opětovně (tzv. pokoutník či vinklář), soud má povinnost rozhodnout, že zastoupení nepřipouští. Výjimkou mohou být případy, kdy bude jeden zástupce zastupovat jednoho účastníka v několika řízeních spolu souvisejících. Podle ustálené judikatury Ústavního soudu je § 27 odst. 2 o. s. ř. věcně odůvodněný a ústavně konformní. Ústavní soud ve své rozhodovací činnosti vycházel z myšlenky, že významným předpokladem fungování právního státu je možnost každého účinně uplatnit a prosadit svá práva vůči ostatním subjektům včetně státu. Garantovat naplnění uvedeného důležitého předpokladu fungování právního státu by však nebylo možné, pokud by právní služby mohl poskytovat (soustavně jako výdělečné povolání) kdokoli a jakýmkoliv způsobem, libovolně, tedy právě například obecní zmocněnci vystupující „v různých věcech opětovně“. Nástroj, který slouží k zajištění uvedeného předpokladu právního státu, je tak právě výkon advokacie, tedy služba kvalifikovaných právníků, kteří poskytují právní služby pro neomezenou veřejnost jako své povolání, při současném zakotvení některých omezení a podmínek výkonu advokacie, neboť ty ve svém souhrnu představují záruky odborné a morální úrovně jednotlivých advokátů, a tím i garanci kvality a též dostupnosti právní pomoci pro všechny (tato omezení a povinnosti advokátů slouží k ochraně jejich klientů). Právní pomoc je tedy advokací poskytována ve veřejném zájmu. Zákonodárce tak sleduje, aby se účastníkům řízení dostalo skutečně kvalifikované právní pomoci, kterou od poskytovatele může důvodně očekávat. Stát tak umožňuje - se zřetelem na atributy advokacie - garanci práv a svobod jednotlivců, včetně základních lidských práv a svobod. Pokud by byli do soudního řízení připuštěni tzv. pokoutníci, což lze usuzovat ze skutečnosti, že konkrétní osoba vystupuje jako obecný zmocněnec v různých věcech opětovně, nemohl by stát výše uvedený legitimní cíl účinně naplňovat. Je tedy dán veřejný zájem na ochraně v zásadě výlučného postavení advokátů v systému ochrany práv (tedy včetně civilního řízení).
9. Odvolací soud souhlasí s názorem soudu prvního stupně, že jsou zde dány důvody pro nepřipuštění zastoupení žalované JUDr. J. R. podle § 27 odst. 2 o. s. ř. pro opětovné zastupování v různých věcech. I když je účastník řízení na základě zákona oprávněn svobodně si zvolit obecného zmocněnce, zákon poskytuje soudům nástroj, kterým v odůvodněných případech mohou do této volby účastníka řízení zasáhnout, a takové zastupování vyloučit. Takovým případem je i zastupování žalované JUDr. R. v tomto řízení, který jako obecný zmocněnec vystupoval jen u soudů v rámci obvodu Krajského soudu v Praze minimálně v šesti skutkově nesouvisejících řízeních v časovém horizontu pěti let (v letech 2019 a 2018 převzal zastoupení ve třech věcech), což dostatečně odůvodňuje obavu, že se jedná o tzv. pokoutnictví. K zastupování účastníků řízení fyzickými osobami, které nejsou na základě zákona oprávněny poskytovat právní služby, by přitom mělo docházet pouze výjimečně. V případě JUDr. R. se však jedná o činnost opakovanou a dlouhodobou. Nutno podotknout, že soud se nemůže dopodrobna zabývat prokazováním toho, zda se obecný zmocněnec opravdu dopouští protiprávního jednání, jelikož by to vyústilo v neúměrné zatížení a průtahy v řízení. Z toho důvodu obecného zmocněnce ze zastupování vyloučí a jedná dále přímo s účastníkem nebo s jeho jiným zástupcem, u kterého žádná překážka zastupování nevystala.
10. K námitce žalované, že nepřipuštěním jejího zastupování JUDr. R. bylo porušeno její ústavně zaručené právo na právní pomoc, odvolací soud uvádí, že se o takové porušení práva nejedná,

neboť podle Ústavního soudu je právo na právní pomoc zaručeno pouze osobami vykonávajícími odpovídající právnické povolání, tedy zejména advokáty. Nepřipuštění zastoupení žalované obecným zmocněncem JUDr. R. není ani v rozporu s ustanoveními Listiny základních práv a svobod, Ústavy České republiky ani Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, jichž se žalovaná a obecný zmocněnec ve svých odvoláních dovolávají.

11. Soud prvního stupně žalovanou poučil, že má právo zvolit si jako svého zástupce advokáta nebo jinou fyzickou osobu, která je způsobilá k řádnému zastupování, a zároveň nevystupuje v řízení před soudem jako obecný zmocněnec opětovně. Nebo že má právo požádat o ustanovení zástupce k ochraně jejích zájmů, a to i z řad advokátů, podle § 30 odst. 1 a 2 o. s. ř., pokud jsou u ní splněny předpoklady pro osvobození od soudních poplatků podle § 138 o. s. ř.. Žalovaná této možnosti nevyužila a tvrdí, že pro ustanovení zástupce nesplňuje zákonné podmínky. Rozhodnutí, zda žalovaná podmínky pro ustanovení zástupce splňuje či ne, však přísluší pouze soudu. Tento argument žalované proto nemůže zastupování JUDr. R. nijak podpořit. Stejně tak je bez významu, zda je zde nějaký osobní vztah (znají se), pro který obecný zmocněnec převzal zastoupení žalované. Či zda žalovaná neměla v minulosti dobrou zkušenost se zastupováním advokátem. Nedůvodnou z pohledu nepřipuštění zastoupení žalované obecným zmocněncem je rovněž námitka obecného zmocněnce, že žaloba byla podána bez důkazů a měla by být proto zamítnuta. Zamítnout žalobu pro neprokázání v ní obsažených tvrzení lze jen při jednání, a to poté, co se žalobci dostane příslušného poučení podle § 118a odst. 3 o. s. ř..
12. K námitce žalované, že bylo porušeno její právo na zákonného soudce, odvolací soud uvádí, že tomu tak není. Námitka místní nepříslušnosti soudu prvního stupně byla pravomocně zamítnuta usnesením soudu prvního stupně ve spojení s rozhodnutím odvolacího soudu, které uzavřely, že pro projednávání věci je podle § 88 písm. a) o. s. ř. upravena výlučná místní příslušnost soudu prvního stupně, který rozhodl o rozvodu manželství účastníků. Bydliště žalované a poloha nemovitých věcí jsou pro posouzení místní příslušnosti u tohoto typu řízení bez významu. Právní úprava je jasná a nevzbuzuje žádné pochybnosti. Nedůvodnou shledal Krajský soud v Praze i námitku podjatosti soudců uplatněnou žalovanou ve vztahu k soudcům soudu prvního stupně.
13. Z uvedených důvodů odvolací soud usnesení soudu prvního stupně jako věcně správné podle § 219 o. s. ř. potvrdil.

Poučení:

Proti tomuto usnesení je přípustné dovolání, které lze podat do dvou měsíců ode dne doručení jeho písemného vyhotovení k Nejvyššímu soudu České republiky prostřednictvím Okresního soudu v Nymburce za předpokladu, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

Dovolání lze podat pouze z důvodu, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Dovolání nelze podat z důvodu vad podle § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř..

Praha 12. února 2020

JUDr. Martina Štolbová v. r.
předsedkyně senátu

Shodu s prvopisem potvrzuje Iveta Šulcová